

POSIEDZENIE ZARZĄDU MIĘDZYNARODOWEJ UNII CHEMII CZYSTEJ
I STOSOWANEJ W LONDYNIE

10—11 kwietnia 1958 r.

Posiedzenie Zarządu (tzw. Bureau) Międzynarodowej Unii Chemii Czystej i Stosowanej (International Union of Pure and Applied Chemistry, w skrócie IUPAC), które odbyło się w bieżącym roku, miało dla nas większe znaczenie z tego względu, że brał w nim udział przedstawiciel Polski — po raz pierwszy od 1946 r., gdy skończyła się kadencja poprzedniego naszego przedstawiciela i wiceprezesa Unii, prof. W. Świętosławskiego. Polska nie była reprezentowana w okresie 1946—1957 r. Dopiero na posiedzeniu Rady Unii w Paryżu w ub. roku został wybrany przedstawiciel Polski — autor niniejszego artykułu.

Na posiedzeniu Zarządu w Londynie obecni byli: członkowie Prezydium (Executive Committee) w osobach — prezydent Unii prof. A. Stoll (Szwajcaria), sekretarz generalny dr R. Morf (Szwajcaria), honorowy skarbnik sir Charles Dodds (W. Brytania), wiceprezydent prof. R. Delaby (Francja), członkowie: prof. B. A. Kazanski (ZSRR), prof. W. Klemm (NRF), prof. W. A. Noyes jr. (Stany Zjednoczone), oraz następujący członkowie Zarządu: dawni prezydenci: prof. H. R. Kruyt (Holandia), wiceprezydenci: sir Harry Melville (W. Brytania), prof. A. Nasini (Włochy) członkowie: prof. G. Chaudron (Francja), prof. M. Lora-Tamayo (Hiszpania), prof. S. Mizushima (Japonia), prof. T. Urbanowski (Polska). Nie przybył na posiedzenie przedstawiciel Brazylii dr C. E. Nabuco de Araujo jr.

Prócz tego byli obecni przewodniczący Sekcji, którzy z urzędu są wiceprezydentami Unii i członkami Zarządu, a więc przewodniczący sekcji fizykochemicznej prof. W. Kuhn (Szwajcaria) i poprzedni przewodniczący tejże sekcji prof. M. Lotort (Francja), przewodniczący sekcji chemii nieorganicznej dr E. Wichers (Stany Zjednoczone), przewodniczący sekcji chemii organicznej prof. P. E. Verkade (Holandia), przewodniczący sekcji chemii biologicznej prof. J. Murray Luck (Stany Zjednoczone), przewodniczący sekcji chemii analitycznej dr R. Belcher (W. Brytania). W zastępstwie przewodniczącego sekcji chemii stosowanej prof. R. Fabre'a (Francja), sekcję tę reprezentował jej sekretarz dr J. H. Bushill (W. Brytania).

Do udziału w posiedzeniach był zaproszony dr H. W. Thompson (Oxford, W. Brytania), przewodniczący komisji wydawniczej Unii.

Obrady toczyły się w siedzibie Royal Society. Gospodarze zrobili ze swej strony wszystko, żeby obrady odbywały się możliwie sprawnie i aby można było kontynuować dyskusję „kuluarową“ na różnych przyjęciach zorganizowanych

wanych przez Royal Society, Londyńskie Towarzystwo Chemiczne i wielki koncern Imperial Chemical Industries.

Ożywioną dyskusję wywołała kwestia podziału członków Zarządu i Sekcji między poszczególne kraje, tzw. „podział geograficzny”. Daje się zauważyć supremację Stanów Zjednoczonych, Wielkiej Brytanii, Francji, NRF, Holandii, Szwecji i Szwajcarii, na niekorzyść szeregu krajów, w których rozwój chemii usprawiedliwia aktywniejszy ich udział w pracach Unii. Do krajów takich należy ZSRR i niektóre kraje demokracji ludowych. Jednomyślnie podkreślono, że w przyszłych wyborach nowych członków Zarządu i członków różnych Sekcji i Komisji należy duży nacisk położyć na bardziej równomierny podział członków między poszczególne kraje.

Jest to sprawa, którą winny załatwić na swych najbliższych zebraniach wyborczych: Rada Unii, Sekcje i Komisje (członkowie Zarządu, Sekcji i Komisji są wybierani z reguły na cztery lata i w miarę kończenia się kadencji mogą być tylko raz jeden wybrani ponownie. Umożliwia to dość częstą zmianę składu poszczególnych działów Unii).

W przyszłości będą istniały trzy kategorie członków:

- a) członkowie rzeczywisci (*titular members*),
- b) członkowie dokooptowani (*associate members*),
- c) przedstawiciele wydelegowani przez różne kraje.

Szeroko omawiana była również działalność wydawnicza Unii. Wydawnictwa Unii, to sprawozdania Konferencji Unii zwoływanych co najmniej raz na dwa lata oraz publikacje wynikające z działalności poszczególnych Sekcji i Komisji, np. wydawanie prac różnych Sympozjów naukowych, wykładów z postępów wiedzy, jakie odbywają się z okazji Konferencji Unii, sprawozdań z prac nad nomenklaturą chemiczną itp. Na marginesie dyskusji nad działalnością wydawniczą Unii przedstawiciel Polski podkreślił wagę istnienia międzynarodowych czasopism naukowych. Istnieje takie czasopismo z zakresu chemii organicznej. Jest to „Tetrahedron” wydawany przez Pergamon Press w Londynie. Autorom krajów, których języki są mało znane, umożliwiają one nie tylko publikowanie prac oryginalnych, ale i drukowanie przeglądu własnych prac dotychczas opublikowanych właśnie w mniej znanym języku. W ten sposób staje się możliwe udostępnienie tych prac w języku angielskim, albo niemieckim lub francuskim.

Należałoby dążyć do tego, aby przykład powstania „Tetrahedronu” był rozszerzony na inne działy chemii.

Ożywioną dyskusję wywołał stosunek Unii Chemicznej do biochemii reprezentowanej aż w trzech Uniach:

1. Unii Biochemicznej (IUB),
2. Sekcji Biochemicznej Unii Chemicznej,
3. Sekcji Chemii Biologicznej Unii Nauk Biologicznych (IUBS).

W celu uniknięcia dublowania prac tych organizacji powołany jest Komitet Koordynacyjny, utworzony z przedstawicieli trzech wspomnianych Unii. Unię Chemiczną reprezentują: prof. A. Stoll, prof. J. M. Luck, i prof. P. Boulanger.

Następny (XVII-ty) Kongres Chemiczny oraz XX Konferencja Unii odbędą się w Monachium we wrześniu 1959 r.

Kongres będzie poświęcony chemii nieorganicznej, biochemii i chemii stosowanej. Następujące tematy będą się tyczyły chemii nieorganicznej:

- I. Związki z wiązaniem C — metal,
- II. Chemia wodorków,
- III. Chemia aktynidów i lanthanidów,
- IV. Chemia fluoru,
- V. Wyodrębnienie metali wysokiej czystości,
- VI. Rozpuszczalniki podobne do wody,
- VII. Równowaga w gazach,
- VIII. Półprzewodniki i związki metaloidów,
- IX. Trzeciorzędowe tlenki i siarczki.

Symposium biochemiczne będzie miało tematykę ograniczoną do następujących zagadnień:

- I. Pigmenty naturalne i ich biogeneza,
- II. Działanie witamin i hormonów rozpuszczalnych w olejach i tłuszczach.

Możliwe jest też rozszerzenie programu o dwa inne zagadnienia, których tytuły będą podane w okresie późniejszym.

W zakresie Symposium chemii stosowanej przewidziane są następujące trzy zagadnienia:

- I. Przerób i wykorzystanie odpadków biologicznych i przemysłowych,
- II. Środki do walki ze szkodnikami roślin: odporność różnych organizmów wobec tych środków, określenie pozostałości i toksykologia tych środków,
- III. Reakcje pod wysokimi ciśnieniami i w wysokich temperaturach.

Na czele Komitetu Organizacyjnego Kongresu stoi prof. Wiberg, rektor Uniwersytetu w Monachium.

Komitet ma pełną swobodę w sprawach organizacyjnych i w zapraszaniu prelegentów do wygłaszania odczytów plenarnych (będzie ich osiem) oraz sekcyjnych, których będzie około dwunastu.

Duże ożywienie wywołał proponowany przez Międzynarodową Organizację Normalizacyjną (ISO) nowy układ jednostek. Zamiast dotychczasowego systemu CGS proponowany jest układ MKSA tj. metr — kilogram — sekunda — amper.

Większość członków Zarządu wypowiadała zastrzeżenia, co do celowości takiej zmiany. Sprawę przekazano przewodniczącym wszystkich Sekcji i Komisji, z prośbą o zebranie opinii oraz o porozumienie się i w miarę możliwości uzgodnienie poglądu z Unią Fizyczną (IUP) oraz Międzynarodowym Biurem Miar i Wag w Sevres.

Tadeusz Urbański
Członek rzeczywisty PAN

Polska Akademia Nauk
Zakład Syntezy Organicznej